

**Κλείδα για το Επαναληπτικό διαγώνισμα του Οκτωβρίου 2021
Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Β' Λυκείου**

A. 10 μονάδες

1. Λάθος
2. Σωστό
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

B1. κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, 10 μονάδες

- γάρ: Ο σύνδεσμος αιτιολογεί μια φράση που προηγείται: «Ότι δ' οὐ ποιητική ἢ φιλοσοφία, δῆλον καὶ ἐκ τῶν πρώτων φιλοσοφησάντων» (:ὅτι δεν είναι πρακτικής αξίας η φιλοσοφία, γίνεται φανερό και από εκείνους που πρώτοι φιλοσόφησαν). Συνεπώς, όλα όσα ακολουθούν αποτελούν μια προσπάθεια απόδειξης του μη χρηστικού χαρακτήρα της φιλοσοφίας. **1 μονάδα**
- φιλοσοφῶ: Στην αρχική του ετυμολογική σημασία (φιλῶ + σοφία) το ρήμα σημαίνει «αγαπῶ τη σκέψη και τη γνώση». **Η φιλοσοφία είναι φιλία, επιθυμία σοφίας.** Στην Πολιτεία (475b) του Πλάτωνα λέγεται: καὶ τὸν φιλόσοφον σοφίας φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι. **Ο Αριστοτέλης συνδέει άμεσα τη φιλοσοφική δραστηριότητα με την αναζήτηση της αλήθειας:** ὀρθῶς δ' ἔχει καὶ τὸ καλεῖσθαι τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην τῆς ἀλήθειας [:εἶναι σωστό που καλεῖται η φιλοσοφία επιστήμη της αλήθειας] (Μετὰ τὰ Φυσικά, 993b19-20). Γι' αυτόν **η φιλοσοφία αποσκοπεί στην καθαρή γνώση και όχι στη χρησιμότητα.** ἤδη, λοιπόν, από την αρχαιότητα το ρήμα φιλοσοφῶ άρχισε να αποκτά την ειδικότερη σημασία που έχει και σήμερα: **στοχάζομαι, αναζητῶ και ερευνῶ σε έκταση και βάθος τη φύση των πραγμάτων και την αλήθεια των όντων, τη γνώση, τις αξίες κ.λπ.** **4 μονάδες**
- Ο Αριστοτέλης τοποθετεῖ **στην αφετηρία της φιλοσοφίας, της κατεξοχήν λογικής δραστηριότητας, ένα πάθος, τον θαυμασμό.** Το συγκεκριμένο πάθος δεν κινητοποιεῖ μόνο τη φιλοσοφική σκέψη, αλλά επεκτείνεται και κυριαρχεῖ σε ολόκληρη τη φιλοσοφική του αναζήτηση. **Ο θαυμασμός είναι ο φορέας της φιλοσοφίας** διέπει κάθε βήμα του φιλοσοφημένου ατόμου. **2 μονάδες**
- Σχετική είναι και η σημασία του όρου «θαυμάζω»: **μένω έκθαμβος, νιώθω έκπληξη για κάτι.** Το ρήμα δεν μπορεί να αποδοθεῖ πλήρως στα νέα ελληνικά, καθώς περιλαμβάνει τόσο την έκπληξη (ευχάριστη ή δυσάρεστη, άρα και την αμηχανία) όσο και την περιέργεια και τον θαυμασμό. **Το θαυμάζειν αποτελεί και για τον Πλάτωνα αρχή της φιλοσοφίας:** μάλα γάρ φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν. οὐ γάρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη [: έντονα ο φιλόσοφος βιώνει την έκπληξη και τον θαυμασμό. Και δεν είναι άλλη η αρχή της φιλοσοφίας παρά ακριβῶς αυτή] (Θεαίτητος 155d). Είναι λοιπόν εμφανές ότι με την επιλογή του ρήματος «θαυμάζω» **ο Αριστοτέλης παραπέμπει ευθέως στον πλατωνικό Θεαίτητο.** **3 μονάδες**

Σημείωση: Οι μαθητές μπορούν να αναφερθούν προαιρετικά στη συγχρονία / διαχρονία της φιλοσοφίας (τό νῦν /τό πρώτον) και τα οφέλη της για τον άνθρωπο.

B2. κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, 10 μονάδες

- Αξιοπρόσεκτη και σημαντική είναι η παρενθετική διατύπωση, «(διό και ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἔστιν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)». Ο φιλόσοφος ταυτίζεται με εκείνον που αγαπά τους μύθους. Σύμφωνα με τον Düring, ο Αριστοτέλης, όταν αναφέρεται στον φιλόμυθο, δεν έχει κατά νου μόνο τους αρχαίους μυθογράφους, αλλά ούτε και τον Πλάτωνα, που αξιοποιεί συχνά τους μύθους στις φιλοσοφικές του αναλύσεις. Η ταύτιση συμβαίνει διότι οι μύθοι και η φιλοσοφία διαθέτουν κοινή αφετηρία, καθώς και τα δύο προκύπτουν από θέματα που είναι αντικείμενα έκπληξης, απορίας και θαυμασμού. 2 μονάδες
- **Συλλογισμός :**
  - τα αξιοπερίεργα των μύθων δημιουργούν θαυμασμό
  - ο θαυμασμός, την συνειδητοποίηση της άγνοιας
  - η συνειδητοποίηση της άγνοιας δηλώνει την ανάγκη για γνώση και, άρα, φιλοσοφία.Συμπέρασμα : Επομένως ο φιλόμυθος είναι κατά μία έννοια φιλόσοφος». 3 μονάδες
- Τα αξιοπερίεργα των μύθων δημιουργούν θαυμασμό, ο θαυμασμός τη συνειδητοποίηση της άγνοιας, αυτή με τη σειρά της την ανάγκη για γνώση, δηλαδή, τη φιλοσοφία. Δεν είναι παράδοξο λοιπόν το ότι ο φιλόμυθος είναι υπό μία έννοια φιλόσοφος. Ο μύθος αποτελούσε το μέσο έκφρασης των αναζητήσεων του ανθρώπου για θέματα που δεν αφορούσαν τον πρακτικό βίο, αλλά κάλυπταν τις περαιτέρω ανησυχίες τους για θεμελιώδη ζητήματα (π.χ. πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος). Το ίδιο συμβαίνει και με τη φιλοσοφία. Συνεπώς, η φιλοσοφία και ο μύθος δεν είναι τίποτε άλλο παρά τρόποι διαφυγής του ανθρώπου από την άγνοια. Ο μύθος προηγείται του λόγου. Η μετάβαση από τη μυθική στην ορθολογική σκέψη είναι μια περίπλοκη και αργή διαδικασία όπου η συνέχεια συνυπάρχει με την τομή και την ρήξη. Σύμφωνα με τον Κ. Τσάτσο ο μύθος έχει ως πρώτη πηγή τις αναγκαίες αντιδράσεις της ανθρώπινης συνείδησης μπροστά στο άγνωστο, το οποίο θέλει να εννοήσει και μέσα στο οποίο θέλει να ενεργήσει καθώς διαφορετικά δεν μπορεί να ολοκληρωθεί η ύπαρξή της. 3 μονάδες
- Η παρένθεση λοιπόν δεν αποτελεί απλά ένα συνειρμό του φιλοσόφου, αλλά αντιστοιχεί σε ένα βαθύτερο ερμηνευτικό σχήμα για την πορεία της ανθρωπότητας από τον μύθο στο λόγο (τη γνώση). Ο μύθος και ο λόγος δεν αποτελούν παρά δύο διαφορετικούς τρόπους σκέψης προσέγγισης των μεγάλων ερωτημάτων για τον θεό, τον κόσμο και τον άνθρωπο. Ο Αριστοτέλης γνωρίζει ότι το πέρασμα από τον μύθο στο λόγο, από το έπος στην τραγωδία, την ιστοριογραφία και τη φιλοσοφία, αποτυπώνει εύστοχα την πορεία του αρχαιοελληνικού στοχασμού. Ξέρει ακόμα ότι μπορεί το βάρος να μετακινήθηκε σταδιακά προς τον λόγο, ο μύθος όμως ποτέ δεν απαξιώθηκε στην Αρχαία Ελλάδα. 2 μονάδες

B3. 10 μονάδες

- α. Σωστό
- β. Λάθος
- γ. Λάθος
- δ. Σωστό
- ε. Λάθος

B4. 10 μονάδες

- ήρξαντο: αρχαίος, πειθαρχία
- γενέσεως: γενέθλια, γενικός
- άγνοειν: άγνοια, γνωριμία
- έφιλοσόφησαν: φιλοσοφικός, αφιλοσόφητος
- χρήσεως: χρήσιμος, άχρηστος

Γ1. Λυκούργου, Κατά Λεωκράτους υπόθεσις

Μονάδες 20

Πρωτότυπο κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
<p>[8] <u>Οὕτω γὰρ ἐστὶ δεινὸν τὸ γεγενημένον ἀδίκημα καὶ τηλικούτον ἔχει τὸ μέγεθος,</u> <u>ὥστε μῆτε κατηγορίαν μῆτε τιμωρίαν ἐνδέχασθαι εὐρεῖν ἀξίαν *</u> <u>μῆτ' ἐν τοῖς νόμοις ὠρίσθαι τιμωρίαν ἀξίαν τῶν ἀμαρτημάτων.</u> <u>Τί γὰρ χορῆ παθεῖν τὸν ἐκλιπόντα μὲν τὴν πατριδα, μὴ βοηθήσαντα * δὲ τοῖς πατρώοις ἱεροῖς,</u> <u>ἐγκαταλιπόντα δὲ τὰς τῶν προγόνων θήκας, ἄπασαν δὲ τὴν χώραν ὑποχείριον τοῖς πολεμίοις παραδόντα;</u> <u>Τὸ μὲν γὰρ μέγιστον καὶ ἔσχατον τῶν τιμημάτων, θάνατος,</u> <u>ἀναγκαῖον μὲν ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμιον, *</u> <u>ἔλαττον δὲ τῶν Λεωκράτους ἀδικημάτων καθέστηκε.</u></p>	<p>[8] Γιατί τόσο φοβερό είναι το αδίκημα που έχει συμβεί (:διαπραχθεί / επιτελεστεί) και έχει τόσο μεγάλη βαρύτητα (/ είναι τόσο μεγέθους) ὥστε ούτε είναι δυνατό να προτείνω αντάξια κατηγορία ή ποινή ούτε να ορισθεί στους νόμους τιμωρία αντάξια των σφαλμάτων (: εγκλημάτων) Τί δηλαδή πρέπει να πάθει (: ποια τιμωρία πρέπει να υποστεί) αυτός που εγκατέλειψε από τη μια την πατριδα, που (τυχόν) δεν υπερασπίστηκε τα πατρώα ιερά, που εγκατέλειψε τους τάφους των προγόνων, και που παρέδωσε όλη ανεξαιρέτως τη χώρα υποχείριο στους εχθρούς (: στα χέρια των εχθρών); Η μεγαλύτερη πράγματι και τελευταία (: χειρότερη / βαρύτερη) από τις ποινές, ο θάνατος (δηλαδή), αν και ορίζεται από τους νόμους ως η μεγαλύτερη τιμωρία κατέστη (: είναι) όμως πολύ μικρότερη από τα αδικήματα του Λεωκράτη.</p>
<p>[10] <u>εὖ δ' ἴστε, ὧ ἄνδρες, ὅτι οὐ μόνον τοῦτον νῦν κολάσετε κατεψηφισμένοι,</u> <u>ἀλλὰ καὶ τοὺς νεωτέρους ἅπαντας ἐπ' ἀρετὴν προτρέψετε.</u></p>	<p>Να γνωρίζετε καλά, ἄνδρες, ὅτι ὄχι μόνο θα τιμωρήσετε τώρα αυτόν αν τον καταδικάσετε (/καταδικάζοντάς τον), αλλά και όλους ανεξαιρέτως τους νέους θα προτρέψετε στην αρετή.</p>

* δεν αποδίδονται μονάδες στα τμήματα λόγου για τα οποία δίδεται λεξιλογική ή μεταφραστική οδηγία.

Γ2.α.

4 σημεία (•) x 2 μονάδες = 8 μονάδες

Όπως προκύπτει από το δοθέν απόσπασμα από τον κατά Λεωκράτους του Λυκούργου, ο ρήτορας ζητεί από τους δικαστές να αποδίδουν μεγάλη σημασία στη δίκη κατά του Λεωκράτη, ώστε να διασφαλιστεί η δικαιοσύνη.

- Θεωρεί ότι αν ο Λεωκράτης καταδικαστεί με την ψήφο τους («κατεψηφισμένοι»), **δε θα τιμωρήσουν μόνον αυτόν, αλλά επιπλέον θα παροτρύνουν και τους νεότερους στην αρετή.** Αιτιολογεί τη θέση του («γάρ»),
- λέγοντας ότι **δύο είναι τα στοιχεία που εκπαιδεύουν τους νέους:** η τιμωρία των ἀδικῶν («ἢ τε τῶν ἀδικούντων τιμωρία») και η ανταμοιβή στους ενάρετους («ἢ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς διδομένη δωρεά»).
- Στρέφοντας την προσοχή τους στο καθένα χωριστά, αφενός **εξαιτίας του φόβου της τιμωρίας θα αποφεύγουν την αδικία,** («τὴν μὲν διὰ τὸν φόβον φεύγουσι»), ενώ
- αφετέρου, **θα επιδιώκουν την αρετή λόγω της δόξας που θα τους επιφέρει.** («τῆς δὲ διὰ τὴν δόξαν ἐπιθυμοῦσι»). Αυτά θα πρέπει να έχουν κατά νου οι δικαστές όταν θα αποδίδουν δικαιοσύνη.

Γ2.β.

2 μονάδες

- γ. θεωρεί ντροπιαστικό να συμμετέχει ο Λεωκράτης στις θυσίες στην πόλη.

Γ3.α.

6 λέξεις x 1 μονάδα = 6 μονάδες

ἔστι	το β' & γ' ενικό της Προστακτικής Ενεστώτα.	ἴσθι, ἔστω
τῶν προγόνων	τη δοτική του ενικού αριθμού.	τῶ προγόνω
τὰς θήκας	την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού.	αἱ θῆκαι
πολίτας	την κλητική και τους δυο αριθμούς	(ῶ) πολίτα, (ῶ) πολῖται

Γ3.β.

4 λέξεις x 1 μονάδα = 4 μονάδες

- ἀξίαν τιμωρίαν : τῶν ἀξίων τιμωριῶν
- ὑποχείριον χώραν : αἱ ὑποχείριοι χώραι

Γ4.α.

0,5 μονάδα για το περιεχόμενο καθενός από τα 8 κελιά = 4 μονάδες

• φυγόντα	Κατηγορηματική μετοχή,	με Υποκείμενο το Α του ειδῶς (γνώσης) Λεωκράτην
• αἰσχρὸν εἶναι	Ειδικό απαρέμφατο,	Αντικείμενο στο νομίσας.
• ἐνδέχεσθαι	απαρέμφατο σε θέση ρήματος	σε συμπερασματική απαρκή πρότ. / Υ: εὐρεῖν
• παθεῖν	Τελικό απαρέμφατο,	Υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα χρή.

Γ4.β.

Θέματα Γ4.β+γ: 1 μονάδα x 7 αναφορές = 7 μονάδες

Τα είδη του ἄν: (Να γραφούν και οι - 3 – αναφορές, μία για κάθε μονάδα)

1. Δυνητικό
2. Υποθετικό
3. Αοριστολογικό: Στη φράση που δίδεται το ἄν είναι αοριστολογικό (σε αναφορικό-υποθετική πρόταση που εκφέρεται με υποτακτική).

Γ4.γ. Συντακτικές χρήσεις / λειτουργίες που επιτελεί το ὡς: (Ας επιλεγούν από το μαθητή οποιεσδήποτε -3- αναφορές)

- Εισάγει κύρια πρόταση, ελλείψει άλλης μέσα στην περίοδο (παρατακτικός σύνδεσμος).
- Εισάγει Δευτερεύουσα πρόταση (υποτακτικός σύνδεσμος ή αναφορικό τροπικό επίρρημα)
- Συνοδεύει μετοχή (αιτιολογική υποκειμενικής αιτιολογίας, τελική, κατηγορηματική, υποθετική παραβολής χροιάς).
- Λειτουργεί ως καταχρηστική πρόθεση (σε εμπρόθετο επιρρηματικό προσδιορισμό με αιτιατική), συνήθως για να δηλώσει το ποσό κατά προσέγγιση (Ο εμπρόθετος αυτός μπορεί να λειτουργεί ακόμη και ως Υποκείμενο, Αντικείμενο, ή Κατηγορούμενο).
- Λειτουργεί ως επιτατικό θετικού ή υπερθετικού βαθμού επιθέτου ή επιρρήματος.
- Συνοδεύει κατηγορούμενο (παρομοιαστικό).
- Συνοδεύει αριθμητικό (σε ονομαστική) για να δηλώσει το ποσό κατά προσέγγιση.
- Μαζί με τις προθέσεις εις, ἐπί, πρὸς, συνοδεύοντας τον εμπρόθετο (υποδηλώνεται η πρόθεση του υποκειμένου).
- Συνοδεύει απόλυτο απαρέμφατο.
- Συνοδεύει ευχετική ευκτική (για να δηλώσει ευχή πιθανή), ή ευχετική οριστική ή το ὄφελον + τελικό απαρέμφατο (για να δηλώσει ευχή ανεκπλήρωτη), σε εκφράσεις ευχής.
- Λειτουργεί ως επιφώνημα.
- Λειτουργεί ως δεικτικό επίρρημα.